

**คำชี้แจงของกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
เรื่อง การบังคับใช้ พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541
ฉบับที่ 1**

โดยที่พระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ซึ่งเป็นกฎหมายคุ้มครองแรงงานฉบับใหม่ มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 19 สิงหาคม 2541 แต่เนื่องจากกฎหมายฉบับนี้ได้ยกร่างขึ้นในขณะที่ประเทศมีสภาวะเศรษฐกิจดี โดยกำหนดสิทธิหน้าที่ของลูกจ้างและนายจ้างที่พึงปฏิบัติต่อกันเพื่อให้มีการใช้แรงงานอย่างเหมาะสม และยกระดับมาตรฐานคุณภาพชีวิตของผู้ใช้แรงงานให้สูงขึ้น โดยคงหลักการเดิมที่เหมาะสมไว้ พร้อมทั้งปรับปรุงแก้ไขหลักการเดิมให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ตลอดจนกำหนดมาตรการใหม่ เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นด้วย แต่เมื่อมีผลบังคับใช้ในเวลาประเทศประสบปัญหาทางเศรษฐกิจอย่างรุนแรง จึงมีข้อเสนอจากหลายฝ่ายให้พิจารณาออกกฎกระทรวงและระเบียบต่าง ๆ ซึ่งเป็นการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการและรายละเอียดในการปฏิบัติตามกฎหมายในลักษณะที่มีความยืดหยุ่น สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมขอชี้แจงเพื่อความเข้าใจโดยทั่วกัน ดังนี้

1. ตาม พ.ร.บ. คุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มีบทบัญญัติพิเศษโดยให้อำนาจกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคมออกกฎกระทรวงมิให้ใช้บังคับพระราชบัญญัติทั้งหมดหรือแต่บางส่วนแก่นายจ้างประเภทหนึ่งประเภทใดก็ได้ และในงานเกษตรกรรม งานรับไปทำที่บ้านและงานอื่นตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา จะออกกฎกระทรวงให้มีการคุ้มครองแรงงานกรณีต่าง ๆ แตกต่างไปจากพระราชบัญญัตินี้ก็ได้ จึงกล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงานมีความยืดหยุ่นในการบังคับใช้ตามลักษณะหรือสภาพของงานตามสภาวการณ์

2. กระทรวงแรงงานได้เชิญผู้แทนลูกจ้าง นายจ้าง และผู้แทนผู้ประกอบการมาร่วมกันพิจารณาให้ข้อคิดเห็นเพื่อแก้ไขปัญหาในทางปฏิบัติแล้ว ซึ่งได้รับความร่วมมืออย่างดีจากทุกฝ่ายและได้เสนอออกพระราชกฤษฎีกา และกฎกระทรวง ซึ่งได้รับอนุมัติจากคณะรัฐมนตรีและผ่านการพิจารณาของสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาแล้วรวม 13 ฉบับ

3. สาระสำคัญของกฎกระทรวงและพระราชกฤษฎีกาโดยสรุป ดังนี้

- 1) ครูใหญ่และครูของโรงเรียนเอกชนไม่อยู่ในข่ายบังคับตามกฎหมายนี้ เพราะมีกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนให้การคุ้มครองอยู่แล้ว
- 2) ผู้ช่วยแม่บ้าน ลูกจ้างงานบ้าน ที่ทำงานไม่เกี่ยวข้องกับธุรกิจของนายจ้าง ได้รับการคุ้มครองเฉพาะในเรื่องการจ่ายค่าจ้าง วันหยุดพักผ่อนประจำปี และการไม่ถูกล่วงเกินทางเพศ
- 3) ลูกจ้างทำงานที่ไม่แสวงหากำไรทางเศรษฐกิจ เช่น ลูกจ้างของมูลนิธิ สมาคม ได้รับการคุ้มครองเฉพาะในเรื่องการจ่ายค่าจ้างเท่านั้น
- 4) ลูกจ้างที่ทำงานใช้วิชาชีพหรือวิชาการ งานด้านบริการและการจัดการ งานเสมียนพนักงาน งานอาชีพด้านการค้า งานอาชีพด้านบริการ งานที่เกี่ยวข้องกับการผลิต หรืองานที่เกี่ยวข้องกับงานดังกล่าว อาจตกลงกันกำหนดเวลาทำงานปกติเกินกว่าวันละ 8 ชั่วโมงได้ แต่ต้องไม่เกินสัปดาห์ละ 48 ชั่วโมง ในกรณีลูกจ้างได้รับค่าจ้างรายวัน ให้จ่ายค่าจ้างเพิ่มขึ้นตามส่วนสำหรับชั่วโมงทำงานเกิน 8 ชั่วโมง
- 5) กำหนดงานที่อาจเป็นอันตรายแก่สุขภาพและความปลอดภัยของลูกจ้าง ได้แก่ งานผลิตสารเคมีอันตราย งานเชื่อมโลหะ งานที่ต้องทำใต้ดิน ใต้น้ำ ในถ้ำ ในอุโมงค์ หรือในที่อับอากาศ งานเกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสี งานขนส่งวัตถุอันตราย งานที่ต้องทำด้วยเครื่องมือหรือเครื่องจักรซึ่งผู้ทำได้รับความ

สิ้นสละที่นอนอันอาจเป็นอันตราย งานที่ต้องทำเกี่ยวกับความร้อนจัดหรือความเย็นจัดอันอาจเป็นอันตราย

6) ในกรณีที่มีความจำเป็นนายจ้างจะให้ลูกจ้างทำงานล่วงเวลา และทำงานในวันหยุด และทำงานล่วงเวลาในวันหยุดได้ไม่เกินสัปดาห์ละ 36 ชั่วโมง

7) ในกิจการโรงแรม ภัตตาคารอาหาร สโมสร สมาคม สถานที่บริการท่องเที่ยว งานในป่า งานในที่ทุรกันดาร งานขนส่ง ซึ่งต้องทำติดต่อกันไป นายจ้างอาจให้ลูกจ้างทำงานในวันหยุดตามประเพณีได้ โดยให้หยุดงานในวันอื่นชดเชย หรือจ่ายค่าทำงานในวันหยุดให้ก็ได้

8) ลูกจ้างมีสิทธิลาเพื่อฝึกอบรมหรือพัฒนาความรู้ความสามารถที่เกี่ยวกับการแรงงานและสวัสดิการสังคม และลาไปสอบเพื่อวุฒิการศึกษาที่เป็นของทางราชการหรือราชการอนุญาติให้จัดได้ แต่ต้องแจ้งให้นายจ้างทราบล่วงหน้าก่อน 7 วัน

9) ลูกจ้างซึ่งเป็นเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ห้ามมิให้ทำงานในที่ที่มีอุณหภูมิสูงกว่า 45 องศาเซลเซียส ทำงานในห้องเย็นในอุตสาหกรรมการผลิตหรือการถนอมอาหาร โดยการทำเยือกแข็ง งานใช้เครื่องเจาะกระแทก งานที่มีระดับเสียงดังเกินกว่า 85 เดซิเบล (เอ) งานผลิตหรือขนส่งสารก่อมะเร็ง งานที่เกี่ยวข้องกับสารไซยาไนด์ งานผลิตหรือขนส่งพลุ ดอกไม้เพลิง หรือวัตถุระเบิด งานสำรวจ ขุดเจาะ กลั่น บรรจุ หรือขนถ่ายน้ำมันเชื้อเพลิง หรือก๊าซ งานในห้องปฏิบัติการชันสูตรโรค งานดูแลผู้ป่วยด้วยโรคติดต่อตามกฎหมายว่าด้วยโรคติดต่อ งานทำความสะอาดเครื่องใช้ในห้องผู้ป่วยในสถานพยาบาล งานเก็บ ขน ก่อจัดขยะมูลฝอย หรือสิ่งปฏิกูลในสถานพยาบาล งานขับหรือบังคับรถยกหรือปั้นจั่น งานเกี่ยวกับกัมมันตภาพรังสี

ในส่วนของการทำงานในบิมน้ำมันอนุญาติให้เด็กทำงานได้

10) งานในกิจการปิโตรเลียม ส่วนใหญ่เป็นงานที่ทำให้พื้นที่ห่างไกล ทุรกันดาร เป็นอุปสรรคต่อการเดินทางเข้า-ออกบริเวณพื้นที่ทำงาน จึงจำเป็นต้องลดจำนวนการเดินทางลงเพื่อความปลอดภัยของลูกจ้าง ลักษณะและสภาพของงานต้องดำเนินการต่อเนื่องกันไปตลอดยี่สิบสี่ชั่วโมง หากมีการส่งมอบงานบ่อยครั้ง อาจก่อให้เกิดปัญหาหรือความผิดพลาดในกระบวนการผลิต ดังนั้น นายจ้างและลูกจ้างอาจตกลงกันกำหนดเวลาทำงานได้ ไม่เกินวันละ 12 ชั่วโมง หรืออาจกำหนดเป็นช่วงได้ ช่วงละไม่เกิน 28 วัน กรณีนายจ้างและลูกจ้างตกลงกันกำหนดวันทำงานติดต่อกันเป็นช่วง นายจ้างต้องจัดให้มีวันหยุดตามความเหมาะสม เว้นแต่กรณีที่นายจ้างและลูกจ้างตกลงกันกำหนดวันทำงานติดต่อกันช่วงละไม่น้อยกว่า 14 วัน นายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างมีวันหยุดติดต่อกันไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของวันทำงานติดต่อกัน เช่น ทำงาน 28 วัน ให้หยุดติดต่อกัน 14 วัน ถ้าทำงาน 14 วัน ให้หยุดติดต่อกัน 7 วัน

11) ลูกจ้างที่ทำงานในร้านขายอาหารหรือเครื่องดื่ม ที่เปิดจำหน่ายหรือให้บริการไม่ติดต่อกันในแต่ละวันทำงาน และได้กำหนดเวลาพักได้เกิน 2 ชั่วโมง เช่น ร้านขายอาหารที่เปิดขายอาหาร 2 ช่วง ช่วงแรกทำงานเวลา 10.00 - 14.00 น. ช่วงที่สองทำงานเวลา 18.00 - 22.00 น. ลูกจ้างสามารถพักได้ 4 ชั่วโมง ระหว่างเวลา 14.00 - 18.00 น. เวลาพักดังกล่าวไม่ถือเป็นเวลาทำงาน

12) นักวิชาการหรือวิศวกรหญิง ให้ทำงานในโรงกลั่นปิโตรเลียมหรือปิโตรเคมีได้

13) ลูกจ้างหญิงมีครรภ์ซึ่งทำงานบริหาร วิชาการ งานธุรการ รวมทั้งงานเกี่ยวกับการเงินหรือบัญชีทำงานล่วงเวลาได้

14) ลูกจ้างที่ทำงานเร่ขายหรือชักชวนซื้อสินค้า ซึ่งได้รับค่านายหน้าจากการขายแล้ว ไม่มีสิทธิได้รับค่าล่วงเวลา และค่าล่วงเวลาในวันหยุด ยกเว้นนายจ้างตกลงจ่ายให้

15) ขณะนี้กฎหมายนี้ไม่ใช้บังคับกับลูกจ้างเกษตรกรรมและลูกจ้างที่รับงานไปทำที่บ้าน

16) งานประมงทะเล ห้ามจ้างเด็กอายุต่ำกว่า 16 ปี ทำงานกับเรือประมง นอกจากลูกจ้างอายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีที่มีพ่อแม่ หรือผู้ปกครองทำงานในเรือนั้น นายจ้างทำทะเบียนลูกจ้างเป็นภาษาไทย ต้องจัดวันหยุดประจำปีไม่น้อยกว่าปีละ 30 วันโดยจ่ายค่าจ้าง กรณีลูกจ้างตกค้างอยู่ในต่างประเทศเนื่องจากการทำงานให้นายจ้างจ่ายเงินให้แก่ลูกจ้างไม่น้อยกว่าร้อยละ 50 ของค่าจ้างตามจำนวนวันที่ตกค้างในต่างประเทศ เว้นแต่นายจ้างได้แจ้งเป็นหนังสือต่อหน่วยราชการที่รับผิดชอบภายใน 60 วัน นับแต่วันที่ลูกจ้างไปตกค้างอยู่ในต่างประเทศ หากเกิดเรืออับปางลูกจ้างประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงานในสถานที่นั้น นายจ้างบอกเลิกสัญญาก่อนครบกำหนดสัญญา นายจ้างต้องจ่ายค่าใช้จ่ายในการเดินทางกลับมาภูมิลำเนาของลูกจ้าง

17) ลูกจ้างที่ทำงานในงานบรรทุกเรือขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล ผู้ประกอบการบรรทุกขนถ่ายสินค้าเรือเดินทะเล ต้องรับผิดชอบต่อลูกจ้างในฐานะนายจ้าง

18) ลูกจ้างที่ทำงานขนส่งทางบก เช่น พนักงานขับรถ กำหนดเวลาทำงานปกติวันละไม่เกิน 8 ชั่วโมง สำหรับงานขับขี่ยานพาหนะทั่วไป กำหนดให้ลูกจ้างมีเวลาพักหลังจากทำงานขับขี่ยานพาหนะมาแล้วไม่เกิน 4 ชั่วโมง และจัดให้ลูกจ้างพักอย่างน้อย 12 ชั่วโมง ก่อนให้เริ่มทำงานขับขี่ยานพาหนะในวันต่อไป เพื่อให้ลูกจ้างลดความเมื่อยล้าและอารมณ์ตึงเครียดจากการทำงาน

19) ลูกจ้างที่ทำหน้าที่เฝ้าดูแลสถานที่หรือทรัพย์สินที่ทำงานกับนายจ้างที่ประกอบธุรกิจเฝ้าดูแลสถานที่หรือทรัพย์สิน ไม่มีสิทธิได้รับค่าล่วงเวลา และค่าล่วงเวลาในวันหยุด แต่มีสิทธิได้รับค่าตอบแทนเป็นเงินเท่ากับค่าจ้างต่อชั่วโมง ตามจำนวนที่ลูกจ้างทำได้ในวันทำงาน แต่ถ้าลูกจ้างทำงานในวันหยุด ลูกจ้าง

จะได้รับค่าตอบแทนเป็นจำนวน 2 เท่าของค่าจ้างวันทำงานปกติ

กระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม
19 สิงหาคม 2541

หากมีข้อสงสัยประการใด ให้ติดต่อกรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน กระทรวงแรงงานและ
สวัสดิการสังคมในเวลาราชการ โทร. 221-6835, 221-6875, 221-6877, 223-1685 นอกเวลาราชการ โทร. 225-
3333, 221-5140-4